

Nro. 26.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELEMÉBŐL.

*Költ Bétsben Mártyiusnak 30-dik napján 1798-ik
esztendőben.*

Nagy Britannia.

A Frantziákra való nézve, a' Londoni igazgató
széktől kemény parantsolat adattatott ki, a'
postákon lévő minden leveleknek meg-visgáltatá-
sok iránt. — *Thiest* és *Priest* nevezetű két Spio-
nok a' *Doverben* árestáltattanak. — Az Operákba
vált *Musikalis Director* *Olasz* fi *Viottinak*, a' *Port-*
landi *Hertzeg* azt parantsolta, hogy az Országból
mennyen ki. — Az *Irlándiai* truppoknak olyan
rendelés adattatott ki, hogy *Mártz. 25-kére* mind
öszve gyűljenek. — Az *Anglusok* rabló hajói, igen
sok *neutralis* hajókat tartoztattanak el. — *Lord*

Bridport Portsmouthba megérkezett, és már azon igyekeznek, hogy a' Frantzia kikötő helyek felé evezzenek. — Az északi tengeri flottáról az a' hír, hogy az is ma hónap útra indulolag készen fog lenni. — Lord *Moir* Irlándaiba visszament. — Az *Artésiai* Gróf fija *Duc Berry*, Angliába megérkezett. — Az Anglusoknak *Korknál* 17 hadakozó hajói fekszenek mellyek között 5 linéa hajók vannak. — A' *Londoni* Mártz. 6-kán költ levél azt hirteli, hogy az Anglusoknak minden hadakozó hajói, úgy készen vagynak immár, hogy a' melly szempillantásban a' rendelést veszik, abba indulhatnak, a' Frantziák kikötő helyeik felé. — Angliának 40 Grófságaiban, a' 16 esztendősektől fogva a' 60 esztendősekig, minden fegyvert fogható személyek felirattattatván, kompagniakra osztattatnak, és fegyvert fogván, a' hazájokért a' tsata piatzra kiállanak. — Az Anglus Királyhoz, egy-néhány rendbéli városok adtanak az iránt memorialist, hogy a' Frantziáknak, az Angliai földre való kiszállások megakadályoztatására, nemcsak a' világi javaikat, de még eleteiket is késznek lesznek feláldozni. — Az Admirál *Pellew* vezérlése alatt lévő eskader, a' *Bordeauxi* kikötő helyett ostrommal körül vette. — Megkezdvén a' nap hosszabbúlni, a' Frantzia rabló hajók felkajtatásokra is, több idejek lett az Anglusok fregattájának, a' mellyek a' Frantziák rabló hajóikat sűrűn kezdték immár elfogni.

Némelly tudósításcok azt hirtelik, hogy a' Spanyolok flottájának a' lett volna a' tzielja, hogy az Admirál *Parker* 10 hajókból álló eskaderit, egyik a' másiktól elszakassza, de ezen hajók a' Lord *St. Vincent* alatt valókkal egyesülve lévén, a' Spanyolok flottája jobbnak tartotta lenni magát *Kadixben* ismét visszavonni, mint sem magát a' veszedelemnek kitenni. — A' Spanyolok ezen flottája 16 linéa hajókból és 6 fregattákból állott. A' Lord *St. Vincent* flottája előljáró fregattáji, a' Spanyolok flottájához olly közel jártanak vala, hogy a' Spanyolok flottáját, a' *Kadixi* kikötő helybe bémenni látták vala, és ha a' Lord *St.*

Vincent 22 linéa hajókból álló flottája, csak egy pár órával indult volna ki hamarább, a' Spanyolok flottájának minden bizonytalansággal meggyűlt volna a' baja. — *Havre*, és *Rouen* várossainak a' tengerrel való communicatióját, az Admirál Sir *Richard Strachán* hajós seregének, a' *Seine* vize eleibe való megszállása szakasztotta félbe. — A' Frantzia fogjok ki-váltások végett *Londonba* küldtetett polgár *Galloisnak*, azért kellett *Londonból* el-mennie, mivel az oda való igazgató szék a' béli parantsolatját nem tellyesítette, hogy *Londonból* 10 mért földnyire való helyre ment volna lakni.

A' *Margatéba* árestáltatott 5 gyanús személyek *Oconnor*, *Favey*, *Allen*, *Leary*, és *Binns*, a' titok tanács előtt már egynéhány versben vonatattanak kérdőre, de hogy az ő elszedettetett pappirossainak és vallomásainak mik légyenek a' foglalatjok, a' titokban tartattatván, tudni nem lehet. — A' *Favey* felső kapujába, a' Frantzia Directoriumhoz irt egy olyan instantzia találtatott, a' mellyből az Irlándusok, pártoskodások világosságra jött. — *Arthur Oconnor Esq*, az *Irlándiai* Lord *Longueville* unokája, és az ő *Irlándiai* jószágainak örökösse lévén, a' *Londonban* lévő *Sir Francis Bardett*, kezességet akart vala érette magára fel-vállolni, csak hogy ő szabadon botsáttattássék, de semmi kezesség alatt el nem botsáttatott. — *Binns* arról tette vala magát is mere tessé, hogy a' *Londoni* Correspondens Társaságnak, igen nevezetes tagja vólt. — *Kadix* újjolag ostrom alá vettettetett. — *Londonból* úgy írják, hogy a' mint észre vették volna, észak felől, *Vigon* keresztül akarnának a' Frantziák *Portugalliába* bé-ütni. — Az *Amérikai* Commissariusoknak, a' kik már 4 hónaptól fogva vagynak *Párisba*, nem adattatván még eddig a' Directorium előtt audientziájok, *Londonban* úgy vélekednek irántok, hogy az *Amérikai* Congressus által visszafognának idéztetni.

Frantzia Respublika.

Párisból Mártz. 13-kán azt írják, hogy Generál *Masseua* Rómából vissza hivattatván, helyette Generál *Brüne* fogna *Helvétziából*, a' Római Respublikában lévő Kommandirozóságra el-menni. *Dünkirchenben*, *Bourdeauxban*, és a' Frantziák más több kikötő helyeikben lévő Angliai, Irlándiai, és Amériikai familiák közül igen sokan árestáltattanak, és az ő fel-kehetőjek, pappirossaikkal egyetemben el-petsételtettek. — *Brüsszelben*, az aristocratáknak igen nagy számból álló klubok nyilatkoztatott-ki, a' mellynek a' többek között a' hires *van der Noot*, és Ex-Hertzeg *Ursel* is tagjai lévén, minnyájan árestáltattanak. — A' *Rénus* mellyékiről még 25,000 emberekből álló truppok mennek a' tenger partya telé, a' kik az Angliába ki-szállani akaró corpussal fogják magokat öszve tsatolni. — Az eddig elé *Hollandiában* fekütt északi Frantzia ármádia, a' melly a' többekkel együtt Angliába ki-szállani rendeltetett, 32,000 livrákból álló önként való hadi segedelmet adott. — — Hadi Minister *Pleville* Fébr. 4-kén érkezett valameg *Brestbe*, holott mindenekeket szemesen meg vizsgálta. — A' Frantzia Directorium parantsolatjából, az Anglus fogjokat minnyájan, a' Frantzia Országi kikötő helyektől, 10 mért földnyire beljebb kellett az Országba szállítani. — *Brüsszelen* keresztül még mind horgyák az Angliába ki szállani akaró Frantzia tábor számára való hadi eszközöket, munitiókat, és az ottan keresztül menő Frantzia truppoknak is, nintsen vége hollza.

A' Római Respublika mostani Consuljai, *Riganti*, *Praesident*, *Constantini*, *Angeluci*, *Bonelli*, *Pessuti*, és *Russi*, a' Rómába történt utólsó zenebonáról, nagy hizekedessel tudósították a' Fr. Directoriumot Mártz. 1-ső napján. — A' *Párisban* lévő, (vagy már vólt) Frantzia hadi tisztek iránt, olyan parantsolat adattatott-ki, hogy *Germinal* 1-ső (Mártzius 21-dik) napjáig, mind a' magok posztyaikon légyenek. — Az Angliai fogjok, a' Frantzia kikötő helyeknél azért vitettetnek bel-

jobb, mivel az ottan való készülletekről való tudósításokat, a' *Londoni* Ministerium mind töllekvette. — A' Frantzia Respublikának, az idegen hatalmasságoknál lévő követjeihez mindenikhez olyan parantsolatot küldött a' Frantzia Directorium, hogy a' neutralis hatalmasságokat, a' Római Respublika megismérésére vegyék-réa. — A' melly készülteket a' Frantziák az Angliai földre való ki-szálhatás végett tesznek, azok olyanak, hogy azokból éppen nem lehet azon kételkedni, hogy a' Frantzia Directoriumnak el-tökélt szándéka volna, a' Frantziáknak Angliába való ki-szállítása, de hogy a' próba tétel mikor fog meg-esni? az a' leg nagyobb titokban tartattatik, a' melly ha Mártziusban meg nem esik, az annak-utánna esendő tsatát, annál véresebbnek lenni gondolják, mivel azután mind kedvezőbb idők járván, és a' napok is hosszabbok lévén, félő, ne hogy az Angliai flották vegyék ostrommal körül a' Frantzia kikötő helyeket. — A' Frantzia közönséges levelek azt erőssittik, hogy a' jelenvaló tengeri háború kezdetétől fogva, *Nantes* várossa 74 rabló hajókat állított volna ki, a' mellyek által, az ellenségtől 64 hajók vétettettek volna el.

Olasz Ország.

Generál *Berthiernek* a' Cisálpinai Directorium-hoz irt tudósítása szerént, a' Cisálpinai és a' Római Respublika között való határúl, a' Frantzia Directorium, a' *St. Leo* erősség, és az erősséggel környül vétett *Pesaro* várossa között, a' *Fánoi* és *Pesaro* tetőken keresztül húzott linéát tette, a' melly által az említett két Respublikák egyik a' másiktól el-választattatnak. — De mindazon-által olyan fel-tétel alatt, hogy a' Cisálpinai Respublika, a' fennebb említett *St. Leo*, és *Pesaro* szélbeli helyeket, magokat mindég óltalmazható állapotban tartsa-meg. — A' *Toskánai* Nagy Hertzeg, a' maga Statussában lévő Püspökökhez egy Circularét botsátván, az által a' Pápa Ő Szentsége *Siennába* való meg-érkezését tudtokra adatta, de

egyszersmind azt is értékre adatta, hogy Ő Szent-
tsége leg szorossabban való *Incognitoban* akarván
lenni, azért a' más alkalmatossággal Ő Szent-
ségének adni szokott tzerémoniat és tiztelet tételt
ez uttal mulassák el.

A' Mártz. 10-kéig irt *Római* levelek tartások
szerént, a' *Római* újj Respublika határán, a' tse-
desség még helyre nem állatt. — A' városokban
el-fogattattak száma nem kevés. — Principe *Spini-
nelli* és Monsignori *Caraffa* és *Maccaroni* is el-fo-
gattattanak, és hogyha a' veszedelem előll, a'
szükségtől kényszerittetve, *Rómából* gyalog elébb
nem állatt volna, Kárdinál *Rinocininak* is a' fen-
nebb emlittettekhez hasonló sorsa lett volna. —
A' *Nápolyban* el fogattatott, de azután szabadon
botsátott személyek, rakással mennek a' *Római*
Respublika földire, a' kik ott magokat mind de-
mokratáknak és patriotáknak adják-ki.

Rómából Mártzius 8-kán ekképpen irnak: Az
ennekelötte vólt Status Secretariussa Kárdinál *Do-
ria*, és Kárdinál *Prodatarius*, *Roverella*, a' tudo-
mányáról is hires Kárdinál *Borgia*, ezek mellett
Altiáni, *Carándini*, és *Livizzáni* Kárdinálok, 10
vagy 12 elé való *Praelatusokkal* együtt, miért,
miért nem? nem tudatik, egy klastromba vitettet-
tenek ma árestomba, a' honnan tsak hamar, új
parantsolat jövéen irántak, *Civitavechiába* vitettet-
tenek által, és a' magok jövendőbeli sorsokat ot-
tan várják. — Ezen környülállásokat látván Kár-
dinál *Antici*, mind a' maga idős vólta, mind pe-
dig betegeskedése miatt, a' Kárdinálisságról jobb-
nak tartotta le-mondani. — A' *Bétsi* Udv. *Dia-
rium* is igaznak lenni hirleli, hogy a' 18 és 50
esztendősek között való *Rómaiaknak*, a' truppok
listájába, mind bé kell magokat iratni, és kato-
nai szolgálatot kell tenniük.

A' mint a' Mártz. 10-kén *Rómában* költ leve-
lek közül némellyek hirlelik, a' *Frantzia* truppok,
a' *Nápolyi* Királyi Birodalom földire, nem egyéb
okból mentenek-bé, ha nemtsak abból, hogy ott
keresztül menvén, a' *Ponte Corvo* és *Beneventoba*
lévő patriotáknak óltalmazásokra lehessenek. —

A' Frantziáknak fizetendő Contributió ki-potlására, *Borghese* Hertzegre 180,000, *St. Croce* Hertzegnére pedig 30,000 tallérok vettettettek. — Ezen levélből olvassuk azt is, hogy Frantzia Generál *d'Allemagne*, a' *Luccai* Respublikától, a' maga szükségei' ki potlásokra való nézve, egy millió livrákat kért volna költsönbe adattatni. — A' *Ferrárai* Érseknek, *Alexander Mattei Románnak*, a' Cisálpinai Directorium parantsolatjából, azért kellett *Ferrárából* 24 a' Cisálpinai Respublika földiről pedig, 48 órák alatt ki-mennie, mivel a' Directorium által kívánt hitét le-tenni nem akarta, mellyre való nézve, az említett Kárdinál vagy Érsek, a' *Velentzei* földön lévő egy kis városokkába, *Pissatolába* vonta meg-magát.

Az Olasz Országi levelek közül némellyek azt hirtelik, hogy a' Cisálpinai Respublika nem nagy örömit találta volna abban, hogy a' Pápa Ő Szentsége birodalmát, a' Frantzia Directorium nem a' Cisálpinai Respublikához tsatolta, hanem abból különös Respublikát formáltatott. — A' *Rómában* vólt pappiros pénz fáabrikája öszve rontattatván, a' *Tiberis* vizébe vettettetett. — A' Római Egyházi Jóságok és Uradalmok közül, vagy 6 millió tallérokat érök, azért adattatnak el nagy siettséggel, hogy a' belöllek bé-vejendő pénzek által, a' még circulatióba lévő pappiros pénzeket bé-váltsák. — *Bresciában*, *Bergamóban*, és *Crémában* a' tsendesség még nem álhatott lábra. — *Castiglionében* nem régiben öszve gyülvén a' nép, azt kiáltotta: *Éljen a' Tsászar! Éljen St. Márk!* Mellynek egymástól való el oízolatasára, katonai erőt kellett az oda való igazgató széknek ki-küldeni. Frantzia Generál *Belart*, meg-érkezvén *Nápolyba*, a' Frantzia Respublika neviben, a' Frantzia truppoknak, a' *Nápolyi* földön, szabadoson való keresztül meneteleket kívánta, és Minister *Marchese de Galloval* sokáig beszélgetett, de Mártz. 8-káig még nem adatott vala néki még-határozott válasz. A' *Spioletoi* Hertzogségben lévő *Terni* várossa lakossai, *in massa* kelvén ki a' Frantziák ellen, a' kik közüllök az ő kezekbe estenek, azokat mind le-

vágdalták, mellynek meg-értése után, a' Római fő Kommandirozó, Generál *d'Allemagne* is egy-néhány truppokat küldvén ki ellenek, a' kik ezek-nek ellenekbe állattak, azokat mind öfzve vagdalták, és azután a' várost is fel prédálták. — A' Rómában lévő szerzetesek között, valaki nem oda való születésű, ki kelletik néki Rómából menni. — — A' Római Respublika számára 10,000 emberekből álló lovas sereget, meg annyi emberekből álló gyalog katonaságot szándékoznak, mentől hamarább lehet fel-állítani.

Helvétzia.

Generál *Schauenburg*, midőn a' Frantzia Directoriumot, a' Helvétziaiakkal esett utólsó tsatájáról tudósította volna, annak alkalmatosságával, arról is emlékezetett tett, hogy *Solothurnból* is tudósította vala a' Fr. Directoriumot az iránt, hogy *Berna* ellen, millyen nevezetes hadi erővel indúlt legyen el. De e' mellett azt is elé számlálja, hogy a' Helvétziaiakkal hányszor kelletett meg-mérkeznie, és hogy a' szoross köziklák között, millyen nagy veszedelemben forogva vághatott keresztül. Továbbá arról tudósította a' Fr. Directoriumot, hogy végtére erőt vévén a' Bernaiakan, velek is éppen olyan Capitulatióra ment, mint a' millyenre, *Solothurnal* ment vala. — Mennyi puska poros szekereket, hány ágyúkat vett legyen ő el a' Helvétziaiaktól? annak sem tudta a' számát meg írni, hanem a' mint írja, a' hól valami ártillériát talált, azt mind el szedte. Végtére azt írja a' Fr. Directoriumnak, hogy kéntelen az iránt is vallást tenni, hogy melly tsudálkozásra méltó képpen viselték azok a' Helvétziai truppok magokat, a' kik 300 esztendőktől fogva, semmi háborúban nem vóltanak, és a' tsatát nemtsak az hogy egymás után ötfzer is ki-állották, hanem egyik posztyaikról alig kergettethettek el, és a' más újj posztyókat minden módon meg-akarták tartani. — A' Generál *Schauenburg* vezérlése alatt való truppokkal Mártz. 5-ke és 6-ka között való éjtszaka

egyesítette vala a' Generál *Brüne* Avantgardája magát, más napra kelve pedig, maga a' Generál is *Bernába* menvén, az egész ármádia Kommandirozását a' kezihez vette. — Továbbá így ír Generál *Schauenburg*. — A' Brigada előljárója *Ruby*, mintegy vitéz és derék hadi tisztt, vagy 16 zászlókat viszen néktek Polgárok és Directorok, a' melyeket mi a' Bernaiaktól vettünk el. — A' mi trup-jaink közönségesen igen derekasint viselték magokat, és a' magok vitézségeknak, tsalhatatlan jeleit adták, és azok a' fő tisztek, a' kikről a' *Solothurni* leg első tudósításomban is emlékeztem vala, az ő ditséretekre újj just nyertenek magoknak.

Minekutánna a' *Solothurni* születésű Frantzia Generál *Schauenburg*, *Solothurnba* vissza tért volna, a' *Bernai* Kommandirozást, az oda való dolgok rendbe szedésekkel együtt, azután Generál *Brüne* vette a' kezihez. — A' Bernaiak közönséges kassájokat, fegyver házokban találtatott fegyvereket, és a' közönség minden felkelhető javait, a' Frantziák mind sequestráltak. — A' Frantzia katonák által tett excessusokra való nézve, Generál *Brüne* Mártz. 8-kán igen kemény Proclama-tiót adott ki, 9 ben pedig a' tanáts ház eleibe, a' szabadság fáját midőn fel-ásattatta volna, annak alkalmatosságával egy beszédet mondott, mellyre a' *modo provisorio* fel állittatott igazgató szék Praesidense *Frisching* ekképpen felelt: Polgár és Generál! Fenn áll már a' szabadság fája, a' melly bár jó gyümöltseket teremhetne Amen! — Mártz. 10-kén két deputatusok küldettettek *Párisba*. — A' Bernaiak különb különb időkben esett tsatájokban történt vesztéseket, 6000 emberekre vetik.

Bernából Mártz. 14-kén ekképpen írnak: Itt az emberek mintegy el-andaladásban vagynak, és hogy a' sok száz esztendőktől fogva élt szabadságokból, a' dolgoknak újj rendbe való vételekkel, mi móddal forgattattanak ki, bámulással vagynak az iránt. — A' kassák mind ki üresítették, és még is *Bernának* a' kenyér, bor, és húsán kívül, 18,000 ló portziókat kelletik napjába

a' Frantziáknak adni, sőt a' mi még ennél és több, az a' hire, hogy minekutánna az újj Constitutió bé-vétettetik, a' *Helvétziai* városokba Frantzia örizek fognak rakattatni, a' mint *Hollandiába* és a' Cisálpinai Respublikában is történt vala a' dolog, a' mellyből nem egyebet lehet ki nézni, hanem végső nyomoruságot, egy különben is olyan terméketlen és sovány helyen, mint a' millyen *Helvétzia*. — A' *Solothurnban* Generál *Schauenburg* által *modo provisorio* fel-állittatott igazgató szék, 11 tagokból áll. — A' *Zürchi* országos Commiszió, a' *modo provisorio* való igazgatás módját Márztius 15-kén vette a' kezéhez. — *Schafhausenben* a' nagy és kis tanáts, Márztius 13-kán tette le az igazgatásbeli jussát, és azután, a' városi és falusi deputatusok, a' *modo provisorio* fel-állittatott kormányzó szék tagjait választották ki. Az aspectusok mind olyanak, hogy *Helvétziának* is a' Frantzia Constitutiót kellett bé-venni, és hogy a' *Helvétziaiaknak* úgy kellett tántzolni, a' mint a' Frantziák musikálnak. — A' *Basiléai* polgár *Ochs*, a' ki *Párisban* a' *Helvétziaiak* Constitutiója planumját faragta vala, a' *Basiléai* nemzeti gyűlésben, Márzt. 8-kán meg-jelenvén, egy ügyibe öszve rakott beszédje által, az ő általa készítettett Constitutióknak, szükségesképpen lejendő elfogadását kívánta meg-mutatni, a' melly Márzt. 15-kén tökéletességre is ment. — *Basiléből* azt írják, hogy a' Frantzia truppok *Helvétziából* már vissza kezdtek vólna magokat húzni.

Az Olasz Országi *Helvétzia* résziben, *Lávisban* lévő, *modo provisorio* fel-állittatott igazgató széket, a' Cisálpinai Respublika az iránt tette bizonyossá, hogy a' rosz gondolkozású emberek, a' melly erőszakokat és excessusokat *Lavis* környékén tettenek vala, abban a' Cisálpinai Respublikának leg kissebb része se lett vólna, sőt a' melly bándának fő kvártélja *Bisonnéba* vólt, a' banda tagjai pedig, keményen bé-sántzolván ottan magokat, a' környül lévő helységekben naponként sok erőszakodásokat tettenek vala, azok ellen is Márzt. 4-kén egynéhány rendbéli truppo-

kat küldött-ki, erre a' *Bisonne* nevezetű falú; annakutánna két felöll körül vétettetvén, a' két órákig tartott kemény tsata után meg-vétettetett, a' haramiák meg-szalasztottak, széljel verettettek, kik közül, 50-nen el fogattattanak, 5 ágyúik, 2 zászlóik, 's több egyéb hadi eszközeik el-vétettettek. — A' *Comoi* Frantzia Generál, a' Brigadák Generálja *Chevalier*, 2 ágyúval és 40 dragonyosokkal együtt, érkezett vala meg Mártz. 10-kén *Lávisba*, a' holott való igazgató széket barátságoson való bizonyossá tétel mellett azon tolvaj bándáról, a' melly Fébr. 14 és 15 ke között *Lávis* környékére bé-ütett vala, az egész környülállásaival együtt meg-tudakozván, végre azt jelentette, hogy közüllök hármat már el-tsipettetett volna, a' kik kemény őrizet alatt tartottatnak, Mártzius 14 kén pedig, *Comoba* ismét vissza tért. — A' *Bernai* Cantonban mind zöd kokárdét viselnek.

Elegyes Tudósittások.

Passavand Oglinak, az újjabb tudósittások szerént, újra jól szolgált a' szerentse. — *Párisban* a' bujaság úgy el-árodott, hogy még, a' gyermekek is el-kezdettek tölle fekéjesedni. — A' Spanyol Országi templomokban lévő azon arany és ezüst edények, a' mellyek az isteni szolgálatra nem szükségesek, mind bé-szedettettek. — A' *Máintzi* lakosok, Mártz. 20-kán akartanak nagy innepet tartani, az ő új igazgatások módjára való nézve. — A' Helvétziaiak a' magok hazájok óltalmazása mellett olly nagy meg határozottsággal hadakoztanak, hogy midőn pardonnal kínáiták volna őket, azt tellyességgel el nem fogadták, hanem készebbek vóltanak meg halni, mint sem a' Frantziákat az ő hazájokba bé-botsáttani.

Muszka Ország.

A' nem régiben meg-halálozott vólt Lengyel Királyt, ollyan halotti nagy pompával temettette-el a' Muszka Tsászár, a' millyennel a' Muszka

Tsászárok szoktanak eltemettetni, kit is Február. 22-kén a' Muszka Tsászár, a' maga egész udvarához tartazokkal együtt, a' szemlélésre ki tétetett helyen meglátogatván, a' megholt Királynak, maga a' Tsászár tette a' fejire a' Királyi koronát. A' Király meghidegült tetemei 3 napokig vóltanak a' márvány palotába, és a' catholicum templomban is ugyan annyi napokig vóltanak ki tétetve. — Az Orosz Tsászárné anyja, az özvegyen maradott *Württembergi* Hertzegné, a' maga életének hátra való napjait *Pétersburgban* akarván eltölteni, az ő számára lakhelyül, igen fényesen ki akarta vala az Orosz Tsászár a' fennebb is említett márvány palotát készíttetni, de a' miat a' közönséges levelek hirlelik, arra már nem lesz szükség, mivel az említett Hertzegné, *Stuttgárdban* már meghalálozott. — Minekutánna a' nem régiben születtetett Nagy Hertzeg, Február. 17-kén *St. Pétersburgban* megkereszteltetett volna, az ordok jelei, egy arany tányéron a' Tsászárnak elé nyújtattatván, azokat a' Tsászár maga függesztette a' kisedő Nagy Hertzegre.

Róma Várasa leírásának folytatása.

2-ik. A' Sz. Péter temploma a' *Vaticanium* nevű hegyen. Ennek első fundamentumát Nagy *Constantinus* Római Tsászár vetette meg azon a' helyen, a' mellyen hajdan *Néró* Tsászárnak a' kertje és triumphalis útja vala. Az ő halála után, az időnek sok változásai miatt tökéletességre nem mehetvén annak épitetése, II. *Julius* Pápa azt földig lerontatta, és egy *Bramante* nevű egész Európában leg hiresebb építő mester planuma szerént, 1506-ik esztendőben újabb fundamentomra kezdette azt építeni, melly ditsőséges munkát, az ő utánna következett X. *Leo* Pápa nagy költséggel folytatott, úgy annyira, hogy *Fontana* jegyzése szerént 1694-ik esztendeig, 47 millió *Scudiba*, az az, 94 millió Rh. forintba került annak épitetése, a' mi pedig azolta külső s belső éke-

sitésére fordítatott, azon summát is felül haladja. Nagyságára 's fényességére nézve az egész világon hozzá hasonlitható templom nintsen, 's ugyan azért világ tsudájának is neveztetik. Külső hosszúságát 666, belső hosszúságát 575, szélességét 284, magasságát, a' fedelén kívül 142 lepesnire teszik *Keysler*, *Volckmann*, és *Bernoulli* tudós utazók, a' kiknek annyival nagyobb hitelt lehet adni, mivel ők nem futó szemekkel, mint sokan mivelnek, hanem hosszas vizsgálódásaik után irták le *Róma* városának ritkaságait és ékességeit. — Mind belső, mind külső falai a' leg szebb márvány kövekkel 's aranyozásokkal vagynak bevonattatva, mellyeknek szépségét nints olly iró toll, a' melly vóltaképen le-irhassa. A' templom közepén egy 90 lábni magasságú igen betses óltár, a' melly alatt XIV. *Benedek* Pápa uralkodásától fogva tartatnak azok a' viola színű rövid palástok, a' mellyeket a' Patriárkáknak, Érsekeknek, és érdemesebb Püspököknek szoktak a' Pápák ajándékozni, és a' mellyeknek materiáját a' *Rómában* lévő *Sz. Agnes* szerzetebeli apátzák készíttik, és ajándékozzák elztendőnként, úgymint *Januarius* 21 ik napján, a' midőn a' sz. misében az Isten báránya énekeltetik, azon szent óltárnak. Ezen óltár alatt nyugosznak a' *Sz. Péter* és *Sz. Pál* Apostolok testeinek hamvai is. Ebben a' templomban vagyon a' *Sz. Péter* katedrása is, a' mellybe ülnek az ő successorai a' Sz. Pápák, és a' Hit dolgában, tsalhatatlanoknak lenni tartatnak. Minden ezen templomban lévő katedrák közt ez a' leg első, és a' leg fényesebb.

Utóllýára jegyezzük meg még azt is, hogy ebben a' Felséges templomban szoktak a' Pápák temetkezni, azon a' helyen, a' mellyet még életekben ki-választanak magoknak. — Koporsóik vagy értzből, vagy szép márvány köből vagynak készíttetve, és nevezetesebb tetteik rövid szóval azokra ki-mettzetve. Ide temettettek el *Kristina* Svéciai Királyné, és az Angliai Praetendensnek II. *Jakab* Királynak a' Felesége is. Az elsőbbnek a' koporsoja a' *Ma donna della pieta* nevű kapol-

nában vagy on le-tétetve, mellyen ez a' felül irás olvastatik :

Christinae. Svecorum. Reginae.

Ob. Orthodoxam. Religionem. Abdicato. Regno.

Abjurata. Haeresi.

Pie. Susceptam. Ac. Dilecta. Romae. Sede. Eximie. Cultam.

Monumentum. Ab. Innocentio XII. Inchoatum.

Clemens XI. Absolvi. Curavit.

MCCII.

3-dik. Nevezetes Római templom az úgy nevezett *di St. Paulo fuori della mura*, a' *di Ripa* nevű kvártélyban, mellynek első fundamentomát, hasonlóképen *Nagy Constantinus* kegyes Tsászár vetette-meg, nagyságára nézve, mellynek hosszúsága 477, szélessége 258 lépésni, a' *Sz. Péter* temploma után *Rómában* második, hanem ditsőségére és fényességére nézve, vele tellyességgel nem hasonlitható.

4-ik. A' *Sz. Mária* temploma, melly kerék formájára nézve *Rotundának* neveztetik. Ez is igen hires templom *Rómában*, mellyet *Augustus* Tsászárnak a' veje *Marcus Agrippa* épittetett. Kivülről égetett téglából, belőről tarka márvány kőből vagynak a' falai, az ajtai rézzel, a' gerendái aranyozott értzel, a' teteje ezüstös pléhekkal vagynak bévonattatva, a' mellyeket *Nagy Constantinus* Tsászár küldött oda *Konstántzinápolyból*. Mig a' Pogányok kezek alatt vólt *Pantheonnak* neveztetett azért, mivel minden Istenek tiszteletére fel vala szenteltetve. Jegyezzük meg, hogy sem belső oszlopjai, sem óldal ablakjai nintsenek ezen templomnak, és az egész világosság a' tetején lévő nagy kerék ablakon megyen abba bé. — Ebben a' templomban temettetett el amaz igen hires Olasz Országi képirónak *Raphaelnek* a' teste.

5-ik. Az úgy nevezett *S. Paolo fuori delle mura* nevű, a' *Sz. Péter* temploma után egész Ró-

mában a' leg nagyobb templom, melly a' Sz. *Benedek* rendjén lévő Szerzetes Rendhez tartozik, és mivel ezt is meg szokták látogatni a' szent eszterdöben, ennek is egy *Santa Portája* vagyon.

6-ik. A' *Sancta Maria Maggiore* nevű templom a' *de Monti* kvártélyban, melly minden Sz. *Mária* nevérol neveztetett templomok között a' leg nagyobb és a' leg szebb.

7-ik. A' Sz. *Sebestyén* temploma, a' melly az alatta lévő mesterséges temető barlangokra nézve, a' mellyekben nemtsak a' pogány Római Tsászárok uralkodása alatt megöletett martyroknak, hanem azoknak a' nevezetes pogány Rómaiaknak is, a' kik halalok után testeket megégettetni nem akarták, hamvaik nyugolznak, *Catacumbanak* neveztetik. Nemtsak magában *Róma* várasában, hanem annak környékén is, sőt egész Olaszországban sok illyetén *Catacumbákat* lehet találni, a' mellyek olly tágas és tekervényes épületek voltak, hogy még ma sem bátorságos azokba jártos út mutató nélkül bémenni. Szélességek egy, leg fellyebb más fél ölni, magasságok 12 — 15 lábni; a' falakban mind két oldalról, olly két, sőt három rendbeli ürességek vagynak, a' mellyekben egy egy koporsó el férhet, és a' mellyek a' koporsóknak beléjek lett tételek után, köfállal ismét bérakattak. A' közönséges értelem szerént, a' régi keresztények titkon építették azokat, olly fel tétellel, hogy azokban az időkben, a' mellyekben a' régi pogány Tsászárok őket üldözték, az isteni tiszteletet gyakorolhassák, és halotjaikat, s kiváltképen mártirjaikat azokba temethessék, kiknek *Rómában* talált helyeiket 180 ezerre teszik.

Olly koporsó kövek találtatnak ezen *Catacumbákban*, mellyeknek oldalaira keresztény jelek vagynak metzelve, p. o. egy kereszt, pálmafa I. C. betük egy pásztornak és egy báránynak a' képe, X. P. Görög betű, melly annyit teszen *Pro Christo*, az az, a' *Kristusért*. Némelly kövek mellett egy egy kis hordó is vagyon, a' mellyekbe

a' meg öletett martyroknak vére vala tétetve. — Vagynak olyan kövek is, a' mellyeknek egyik oldalán keresztény jelek, a' másikon pogány írások vagynak, p. o. D. M. *Diis Manibus*. Az olly koporsókban lévő holt tetemeknek, a' mellyeken keresztény jelek találhatnának, a' Sz. Pápák bizonyos nevet adtanak, p. o. Sz. Kelemené, Sz. Victoré, Sz. Sebesténye, Sz. Konstantziáé, Sz. Apollóniáé 's. a' t. 's azokat, mint sz. ereklyéket, e' vagy ama Fejedelemnek, és vagy ama templomnak ajándékozták. Külömben mind sok keresztény, mind pogány Írókból, *Pliniusból*, *Horatiusból*, 's más régi Római Írókból megtettzik, hogy a' *Catacumbákban* nemcsak martyroknak, nemcsak keresztényeknek, hanem pogányoknak testeik is temettettek. Illyetén temető helyekről emlékezik *Hieronimus* ezen szavaiban: *Midőn*, úgymond, *Rómában* tanuló ifjú vólnék, meg szoktam látogatni az *Apostoloknak*, 's *Martyroknak* temető helyeiket, mellyek a' földbe méllyen bé vagynak ásva, és a' mellyeknek oldalaikban feküsznek a' holt testek. — Ezekben a' helyekben olly setétség vagyon, hogy mikor valaki beléjek megyen, a' *Zsóltár* Irónak szava szerént, úgy láttzik, mintha pokolra szállana alá. Az a' világosság, melly néhol a' hasadásokon 's lyukakon bé-megyen, nem elég a' vastag setétségnek eloszlatására; hanem szüntelen való éjtszaka vagyon ott, melly az újság szerető vizsgálókat reméléssel tölti bé.

A' *Magy. Kurir* 24-ik darabjának 371-ik lapján, a' 18-ik sorban 15 olasz mélföld nem 12 és $1\frac{1}{2}$ hanem csak 3 és $3\frac{3}{4}$ német mélföldet teszen.

Vége az I. Fertály Esztendőnek.